קרית הישיבה בית אל
Yeshiva.org.il
השער לעולם התורה

בס"ד

הלכות ארץ ישראל שעור מספר 1 – דף מקורות 1

דברים פרק ז

(1) א) כי יביאך ידוד אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרגשי והאמרי והכנעני והפרזי והחוי והיבוסי שבעה גוים רבים ועצומים ממך:

(ב) ונתנם ידוד אלהיך לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תחנם:

(2) **שמות כ"ג**

לא כָּל־הָעָם אֲשֶׁר תָּבֹא בָּהֶם וְנָתַתָּ אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ אֵלֶיךָ עֹרֶף: וְשִׁלַּחְתִּי
לח אֶת־הַצִּרְעָה לְפָנֶיךָ וְגֵרְשָׁה אֶת־הַחִוִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי מִלְּפָנֶיךָ:
לט לֹא אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ בְּשָׁנָה אֶחָת פֶּן־תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמָמָה וְרַבָּה עָלֶיךָ חַיַּת
מ הַשָּׂדֶה: מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת־הָאָרֶץ: וְשַׁתִּי
אֶת־גְּבֻלְךָ מִיַּם־סוּף וְעַד־יַם פְּלִשְׁתִּים וּמִמִּדְבָּר עַד־הַנָּהָר כִּי אֶתֵּן בְּיָדְכֶם
מא אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגֵרַשְׁתָּמוֹ מִפָּנֶיךָ: לֹא־תִכְרֹת לָהֶם וְלֵאלֹהֵיהֶם בְּרִית: לֹא
מב יֵשְׁבוּ בְּאַרְצְךָ פֶּן־יַחֲטִיאוּ אֹתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־יִהְיֶה לְךָ
לְמוֹקֵשׁ:

(3) **רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק י'**

הלכה ג

אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל ובסוריא מוכרין להם בתים אבל לא שדות, ומשכירין להם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשו שכונה ואין שכונה פחות משלשה, ואין משכירין להם שדות, ובסוריא משכירין להם שדות, ומפני מה החמירו בשדה מפני שיש בה שתים, מפקיעה מן המעשרות ומותן להם חנייה בקרקע, ומותר למכור להם בתים ושדות בחוצה לארץ מפני שאינה ארצנו.

(4) **הלכה ד**

אף במקום שהתירו להשכיר לא לבית דירה התירו מפני שהוא מכניס לתוכה עבודת כוכבים ומאמר לא תביא תועבה אל ביתך, אבל משכיר להן בתים לעשותן אוצר, ואין מוכרין להן פירות ותבואה וזיוצא בהן במחובר לקרקע, אבל מוכר הוא משיקוץ או מוכר לו על מנת לקוץ וקוצץ,

(5) **ומפני מה אין מוכרין להן שנאמר זלא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע שאם לא יהיה להם קרקע ישיבתן ישיבת עראי היא, וכן אסור לספר בשבחן ואפילו לומר כמה נאה עובד כוכבים זה בצורתו, קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם שנאמר ולא תחנם לא יהיה להם חן בעניך, מפני שגורם להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים, ואסור ליתן להם מתנת חנם אבל נותן הוא לגר תושב שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי** במכירה **ולא בנתינה.** /+השגת הראב"ד/ אבל משכיר להם בתים (6) לעשותן אוצר. א"א ובלבד שלא יהיה אוצר של יין ואם עשה שכרו אסור.+

הלכה ו (7)

אין כל הדברים האלו אמורים אלא בזמן שגלו ישראל לבין העובדי כוכבים או שיד עכו"ם תקיפה על ישראל אבל בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם אסור לנו להניח עובדי כוכבים בינינו, ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה לא יעבור בארצנו אלא עד שיקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח שנאמר לא ישבו בארצך אפילו לפי שעה, ואם קבל עליו שבע מצות הרי זה גר תושב, **ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג אבל שלא בזמן היובל אין מקבלין אלא גר צדק בלבד.** /+השגת הראב"ד/ ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום (8) למקום בסחורה לא יעבור בארצנו. א"א זאת לא מצאנו ולא שמענו מעולם והפסוק שהוא מביא בב' אומות הוא ואפילו לדבריו ישיבה כתיב בהו ולא העברה. /השגת הראב"ד/ אבל שלא בזמן היובל אין מקבלין (9) אלא גר צדק בלבד. א"א איני משוה לו בישיבת הארץ +

(10) בסף מצוה הל עבודה

ו אין כל הדברים האלו אמורים וכו'. כתב הראב"ד ואפילו יושב ישיבת עראי וכו'. ז"ל זאת לא מצאנו וכו' ולא העברה עכ"ל. וראינו מצמצם ליה דיוין דקעמא מכוס כן יתמיהו אותך לי אפילו ישיבת עראי אי מו בשובר ממקום למקום איכא למימר להכי הילכך על כרחך לומר דישיבה דכתיבא בהו אפילו כל דהו קאמר ומצבע אומות ולפיכך לשאר עובדי כוכבים דהא בהו נמי שייך כן יתמיהו: (11) ואין מקבלין גר תושב וכו'. בערכין פרק המקדיש (דף כ"ט): **כתב** הראב"ד מכל מלא בזמן היובל וכו'. ז"ל איני מסוה לו בישיבת הארץ עכ"ל. קעמו לומר שאע"פ שאין מקבלין גר תושב בזמן שאין היובל מהא אם קבל מעות לאחר בזמן שאין היובל מושיבה (12) הארץ הא ליכא למימר ביה כן יתמיהו. ולדעת רבינו מלאה לומר דאין ה"ג שאם מעצמו קיבל עליו שבע מצות שאין מוגעין אותו מושיבה הארץ ולא בא לומר מלא שאין בים דין מקבלין אותו: ודין גר תושב נתבאר בפרק י"ד מהלכות איסורי ביאה ופרק שביעי מהלכות בית הבחירה:

(13) מגדת חיבור צ"ד

ומ"מ אינו יודע מי דמקו להכפף מעצמה ולדעת הר"מ, דבראה מפרש דכתב כאן לענין ישיבת הארץ ולענין שיטה בזמן היובל, ז"ל דעתו כן כיון שאין מקבלין אין דינו כגר תושב.

(14) **ריטון – א"ש, שביעית ת, כ"ג**

ג) ודעת הר"מ דלהון דאין אין מקבלין אותו לא כותב ישיבתו בארץ אע"פ שכתב זאחר ז' מצות דבלא קבלה אין אינו בעומדים בהיותם ואין אינו בקיומין בכבר, אבל דעת הר"מ דכל שהוא מכר ז' מצות ולאלו לקבל אלא שמאמי בקושי דפעמנו מקבלתו ומתוב להמיתו אלא יוכתו בולא לארץ מיא אין איסור (15) ביאיבתו אלאין כלון מסם אין יתמיהו וגו' ומסתכל דגם לענין הני בקרקע ולאין לכם מתנה הנם נמי בגמלוקת אעיר דלדעת הר"מ כל אלין לו קבלה מתמרינן אמו אבלר נמי ולדעת הראב"ד מיקלינן אמו, ולפ לדעת הראב"ד דאקל שהוא בלמומת אלא יתמלל (16) נתחייב בחרי"ג מצות וכ"ש בל אם יש לו דעות בחכות והוא מעוטבד לעשותו אף אלין בהן פ"ז ממש וגם הוא שומר ז' מצות מלר כותב אלאינו רמוי לקבלו לגר תושב הרי הוא בסיורי ל"ת ובאיסור ישיבה וקרינן בהו אין יתמיהו בכפירותם ולאע"ג דלענין לאמור יין בעובד פ"ז תלוי וכמפ"ש הר"מ פ"י מכמ"ל כו"ל וכמ"ל ויו"ל כו' קכ"ד פ"ק ז' בכמ לענין ליה אין מיהו.

(17) **פירוש המשניות למהרי"ק, חולין ק:**

גוהג במהרה ואינו נוהג במטאה רבי יהודה כו': דף ק ע"ב

על דעת ר' יהודה מי שאכל כזית מגיד בכשם אלא מתחיל מעכשו בכשם מתחיל ומשום גיד הנשה ולפי סלכם כרבי יהודה: ומיש לגבי על מעיקר הגדול הגכלל: מתשובה הוא וכולל מה שאמר מפני מאמר לפי שאתה הרמ"ל לדעת שכל הם שאמו מרמיקים לו עוסים ביום לפן אמו שמקן אלא בשאת הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לבנים אלאמרו כגון זה שאין אמו מולין אבמ"ם פיט מפני שהקב"ה אמרו [אותו] לנה אלא לפי שאמנם אמר אלינו אבמ"ם (18) בשם עלוה נפיני מימקיים איסור אבמ"ם וכמו כן לפן אמו מלין אפני שאמרנם אמנו ע"ם אל עצמו ואמתי ניתו אלא אפני שהקב"ה עם אותם ע"י משה רבינו אמנו כמו שאל אמרהם אבינו ע"ם וכן גיד הנשה אין אמו אוכלים אחר איסור שקב אבינו אלא אמות משה רבינו ע"ה אלא אם אלא מרבלים מה שאמרו חז"ל מצות נאמרו לו למשה אפני וכל אמו מבלו המצות:

(19) **תפארת** פרק יז **ישראל**

ובמאמר **וזה התבאר לך כי אף אם נתן לאברהם המילה וליעקב גיד הנשה ולדעת רבי יהודה בפרק גיד הנשה (חולין ק' ע"ב) דבר זה נתן להם מצד אשר המצוה הוא שייך להם בפרט וכמו שהתבאר בסמוך דבר זה. ולכך נתן להם מצות פרטיים דוקא דהיינו במצוה שהיא שייך להם בפרט, אבל לישראל נתן המצות מצד כי התורה ראויה להם מצד עצמה. וזה היה כאשר יצאו ממצרים שאז שם ישראל עליהם וזה השם נשאר להם בלי שנוי לעולמי עולמים. וראויה להם התורה התמידית הנצחית אשר אין לה שנוי כלל. ואיך יהיה ניתן הסדר התמידי אשר אין לו שנוי לאברהם ליצחק וליעקב. כי במה שהם פרטיים והפרט יש לו שנוי כי כאשר מת אברהם אין כאן אברהם וכן יצחק וכן יעקב אין ראוי להם דרכי ה' אשר אין שייך שנוי בהם כלל. כי לא שייך התורה שתיא סדר השם יתברך אשר הוא תמידי רק אל המקבל אשר עומד בלי שנוי כי שם הכללי שמו נשאר תמיד. ואין שם עם שהוא עם כללי**

על אברהם ויצחק ויעקב. רק כאשר יצאו ממצרים אז היו לעם. ובשביל זה לא נתנה התורה עד שהיו ששים רבוא כי מפני כי מספר ששים הוא מספר שלם כמו שהתבאר בחבור גבורת ה' באריכות. וגם נתבאר בחבור באר הגולה בכמה מקומות מספר ששים שהוא מספר כללי. ובחלק יש שנוי לא בדבר שאינו חלק ודבר זה ראיה ומופת חותך על נצחיות התורה שלא השתנה אצלנו לנצח נצחים כי אם היה לתורה שנוי למה לא נתנה לאברהם ויצחק ויעקב. ואין מספיק לך שום טעם וסברא בזה הענין רק כי מפני שאברהם יצחק ויעקב הם פרטיים ולא נתנה התורה שהיא תמידית נצחית בלי שנוי רק כאשר יש מקבל שהוא בלי שנוי כלל. ולא יסכלו ראיה ברורה זאת אם לא עורי לב ולא ראו מאור החכמה מעולם:

(20) (21)

(22) רמב"ם הלכות מלכים פרק י' הלכה ט

עכו"ם הערה: גם כאן המילה עכו"ם פירשה גוי) שעסק בתורה חייב מיתה, לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהן בלבד. וכן עכו"ם ששבת אפילו ביום מיומות הזול, אם עשאה לעצמה כמו שבת חייב מיתה, ואין צריך לומר אם עשה מעוד לעצמו, כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן, אלא אם היה גר צדק וקבל כל המצות, או עמוד בתורתו ולא יוסף ולא יגרע, אם עסק בתורה, או שבת, או חדש דבר, מכין אותו ומעניש אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג.

מהר"ץ חיות, קונטרס אחרון

אך על פי שקריימים ז' מצות שלהם מהורות קבלת אבות, מימם כבר הבאתי לעיל בשם הרמבים פ"י בהלכות מלכים הי' דאין מעוחים לבנ' לחדש דת לעצמם, וכאן אף על פי דבות החדש נכלל גם כן שבע מצות שלהם מ"מ יש להם מצות חדשות בגון אצל הנגזרים אכילת הלחם והיין בבמה שלהם, והרשבצאלים באיסור אכילת החזיר ושחיית דגין, וכיון דמהורה ב"נ אין אלו עליהם לחוב רק מהורה חדשה שלהם, ומחדש דת אשור לב"נ אף אם אינו עוקר תורת ב"נ, ומפני זה אין אלו הנגזרים והרשבצאלים בכלל גר תושב:

(23)